NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

2023

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
Pagrindinė sesija

2023 m. birželio 19 d. Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, pasitikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Įsitikinkite, kad ant jūsų atsakymų lapo užklijuotas kodas, kurio numeris sutampa su jūsų eilės numeriu egzamino vykdymo protokole.**
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Per egzaminą galite rašyti juodai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku.
5. **Atsakymų lape** rašykite **tik juodai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
6. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Pasirinktus atsakymus į **01–25** klausimus atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). **Atsakymai, kurie pažymėti neaiškiai, išeina už skirto langelio ribų ar yra taisyti, bus įvertinti *0 taškų*.** Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje.
8. Atsakymus į **26–51** klausimus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
10. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
11. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

© Nacionalinė švietimo agentūra

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nurodyta, kad svarsto ir priima Konstitucijos pataisas:

A Aukščiausiasis Teismas;
B Konstitucinis Teismas;
C Seimas;
D Vyriausybė.

02. Kuri teisė pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją yra garantuojama piliečiams?

A Galimybė be ginklo rinktis į taikius susirinkimus.
B Įstatymų nevykdymas dėl praktikuojamos religijos.
C Nemokamas visiems aukštasis mokslas.
D Turėti privilegijų dėl socialinės padėties.

03. 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtinta nuostata, kad įstatymo nežinojimas:

A atleidžia nuo atsakomybės;
B leidžia nevykdyti įstatymo;
C neatleidžia nuo atsakomybės;
D sumažina bausmę už nusižengimą.

04. Kuris teiginys apie kryžiaus žygių padarinius yra teisingas?

A Europoje pradėta auginti kukurūzus ir bulves.
B Prasidėjo reformacijos plėtra.
C Sumenko Venecijos ir Genujos miestų reikšmė.
D Susilpnėjo stačiatikiškoji Bizantija.

05. Pasirinkite teisingą Vakarų Europos istorinių laikotarpių chronologinę seką.

1. Apšvieta
2. Nacionalizmo plitimas
3. Pramonės perversmas
4. Renesansas

A 2, 4, 1, 3
B 2, 1, 3, 4
C 4, 3, 2, 1
D 4, 1, 3, 2

06. XVI a. kainų revoliucija Europoje kilo dėl pinigų perkamosios galios:

A augimo;
B kritimo;
C pariteto;
D standarto.

07. Kurioje iš žemėlapyje skaičiais pažymėtų valstybių XVI a. neįsitvirtino reformacija?

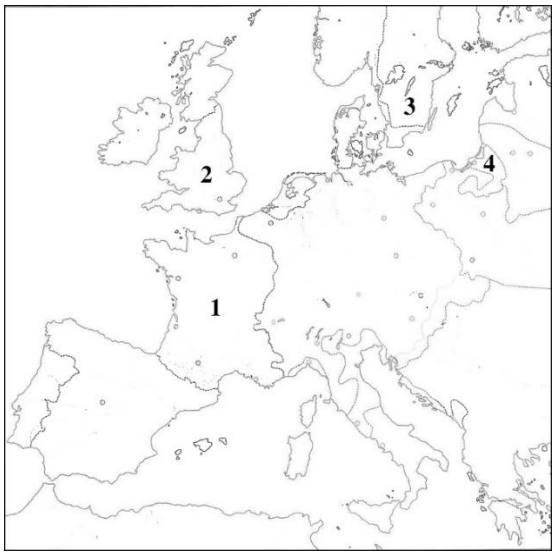

A 1
B 2
C 3
D 4

08. Kurios krikščionybės šakos kunigu buvo Martynas Mažvydas?

A Arijonų
B Evangelikų liuteronų
C Evangelikų reformatų
D Katalikų

09. Nurodykite iliustracijoje pateikto leidinio pratarmės[1] autorių.

KATHE-
CHISMAS
ARBA MOKSLAS
KIEKWIENAM
KRIKSZCZI-
ONII PRI
WALVS.
PARASZITAS PER
D. IAKVBA LEDES-
MA Theologa Socie-
tatis IESV.
Iſguldytas iš Liežu-
vio Lankiſzkoſing Lietu-
wiſzka per Kunigą Mi-
kaloiu Daukſza Ka-
noniſka Zemaitiu.
Iſſdudſtas Wilniuie
Mieſtuiſe vzgimimo
Wieſpatiaus 1595.

A Abraomas Kulvietis
B Mikalojus Daukša
C Motiejus Valančius
D Pranciškus Skorina

10. Kurios valstybės karalius pagal 1655 m. Kėdainių sutartį buvo paskelbtas Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu?

A Austrijos
B Rusijos
C Prūsijos
D Švedijos

[1] pratarmė – przedmowa – предисловие

11. Pagal 1791 m. gegužės 3 d. konstituciją Abiejų Tautų Respublikoje buvo:

A įtvirtinta absoliutinė monarchija;
B katalikybė paskelbta valstybine religija;
C panaikintos bajorų senosios privilegijos;
D valstiečiai atleisti nuo baudžiavos.

12. Kuriais metais vykusiame sukilime dalyvavo Emilija Pliaterytė?

A 1794 m.
B 1830–1831 m.
C 1863–1864 m.
D 1941 m.

13. Kuri iš šių asmenybių XIX a. pradėjo blaivybės sąjūdį Lietuvoje?

A

B

C

D

14. Kurios epochos šūkiu tapo filosofo Imanuelio Kanto žodžiai: „Turėk drąsos pats naudotis savo protu“?

A Apšvietos
B Baroko
C Reformacijos
D Renesanso

15. Kuri iš šių asmenybių pritarė apšviestojo absoliutizmo idėjai?

A Nikolo Makiavelis
B Šarlis Monteskjė
C Žanas Žakas Ruso
D Volteras

16. 1789 m. Prancūzijos revoliucijos išvakarėse didžiausia iždo lėšų dalis buvo išleidžiama:

A karaliaus ir dvaro reikmėms;
B kariuomenei išlaikyti;
C palūkanoms už valstybės skolas;
D pramonei ir prekybai skatinti.

17. Kelintų metų konstitucijoje yra ši įvadinė dalis?

Vardan Dievo Visagalio, Lietuvos Tauta, dėkingai minėdama garbingas savo sūnų pastangas ir kilnias aukas, Tėvynei išvaduoti padarytas, atstačius nepriklausomą savo Valstybę, ir norėdama nutiesti tvirtus demokratingus jos nepriklausomam gyvenimui pagrindus, sudaryti sąlygas teisingumui ir teisėtumui tarpti, ir patikrinti visų piliečių lygybę, laisvę ir gerovę, o žmonių darbui ir dorai tinkamą Valstybės globą, per savo įgaliotus atstovus, susirinkusius į Steigiamąjį Seimą, [...] priėmė šią Lietuvos Valstybės Konstituciją.

A 1922 m.
B 1928 m.
C 1938 m.
D 1992 m.

18. Pagal 1939 m. spalio mėn. Lietuvos ir SSRS pasirašytą savitarpio pagalbos sutartį Lietuva:

A atgavo Vilniaus kraštą;
B gavo SSRS ekonominę pagalbą;
C neteko Klaipėdos krašto;
D užmezgė diplomatinius santykius su SSRS.

19. 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos Deklaracijoje buvo konstatuota, kad „Atstačius Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina...“

A Lietuvos diplomatinės tarnybos šefas
B Lietuvos Respublikos Prezidentas
C Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas
D LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas

20. Kuri organizacija 1987 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje prie Adomo Mickevičiaus paminklo surengė nuotraukoje matomą mitingą?

A Lietuvių aktyvistų frontas
B Lietuvos Helsinkio grupė
C Lietuvos laisvės lyga
D Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis

21. Kas atiteko Vokietijai 1938 m. po valstybių pasitarimo, kuris pavaizduotas karikatūroje „Kodėl man nėra kėdės?“

A Austrija
B Čekoslovakija
C Klaipėdos kraštas
D Sudetų kraštas

22. Kuris JAV prezidentas pradėjo lendlizo programą Europos šalims?

A Džonas Kenedis
B Franklinas Ruzveltas
C Haris Trumenas
D Vudras Vilsonas

23. Kokia 1948 m. karikatūros „Kurią šalį dar išlaisvinsime nuo laisvės, drauge?“ pagrindinė mintis apie SSRS politiką?

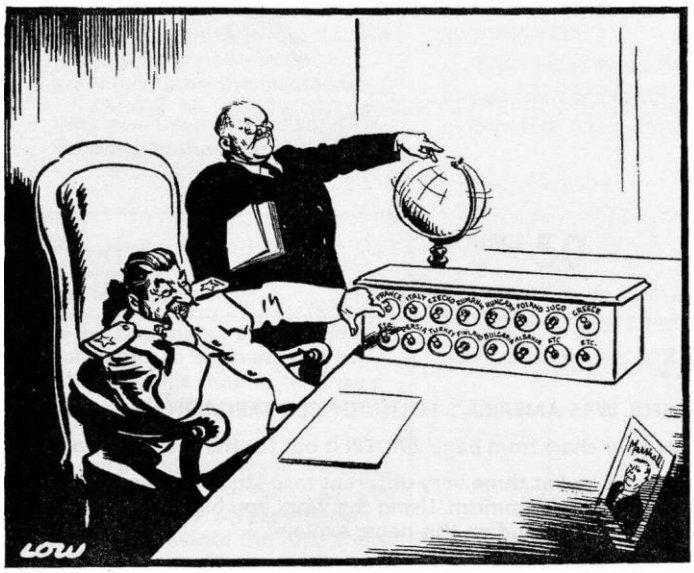

A Draugiška parama valstybėms
B Ekspansiniai siekiai pasaulyje
C Izoliacionizmo politikos laikymasis
D Parama kolektyviniam saugumui

24. SSRS priėmė doktriną, kurioje buvo teigiama, jog ji turi teisę įvesti kariuomenę į bet kurią sovietinio bloko šalį, jeigu nuspręstų, kad ši kelia grėsmę socialistinės santvarkos pagrindams ir bendriems kitų socialistinių šalių interesams. Kurioje šalyje prasidėję neramumai paskatino SSRS priimti šią doktriną?

A Čekoslovakijoje
B Lenkijoje
C Rytų Vokietijoje
D Vengrijoje

25. Nurodykite karikatūros „Pirmyn, draugai“ pagrindinę mintį apie Michailo Gorbačiovo 1985 m. pradėtą politiką.

A Atsisakoma marksizmo-leninizmo ideologijos.
B Pasisakoma už padėties išsaugojimą.
C Raginama atnaujinti esamą santvarką.
D Skatinama tęsti agresyvią užsienio politiką.

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Iš 1324 m. popiežiaus Jono XXII laiško)*

Kadangi tasai karalius [Gediminas] dėl kai kurių neišspręstų, ginčijamų ir neaiškių klausimų – visa tai jis išdėsto laiškuose, – skųsdamasis jumis, neatsisako paklusti mūsų ir mūsų Bažnyčios teismui, dargi net prašo su pasitikėjimu mūsų pagalbos tuose reikaluose, mes, trokšdami, kad jis ir visi netikintieji atsiverstų į katalikų tikėjimą, ir norėdami, kiek mes su Dievo pagalba įstengiame, palankumu visa tai ugdyti ir geradarybėmis skatinti, jus visus labai prašome, raginame ir reikalaujame, griežtai įpareigodami paklusti šventosios klusnybės įžadui, kad, kai tik tasai karalius, Dievui padedant, priims katalikų tikėjimą, jūs visiškai liautumėtės daryti jam ir jo karalystės žmonėms kokių nors nemalonumų, nuostolių bei skriaudų; dargi mes norime, kad jūs su tuo karaliumi ir kitais to krašto asmenimis, kurie atsivers į katalikų tikėjimą, gyventumėte broliškai ir taikoje, be kurios negali būti tinkamai garbinamas taikos kūrėjas.

B šaltinis *(Šventosios Romos imperijos imperatorius Liudvikas IV Bavaras kryžiuočiams dovanoja Lietuvą, 1337 m.)*

C šaltinis *(1387 m. Jogailos privilegija Lietuvos bajorams)*

Kiekvienas priėmęs katalikų tikybą karys ar bajoras ir jų palikuonys bei teisėtieji paveldėtojai turi ir turės pilną ir visokeriopą[2] teisę valdyti, laikyti, naudotis, parduoti, perleisti, duoti, dovanoti ir laisvai vartoti pagal savo laisvą valią ir norą pilis, valsčius, kaimus ir namus, ir viską, ką iš tėvų palikimo valdo, taip, kaip panašiomis teisėmis naudojasi ir kiti kilmingieji kitose mūsų Lenkijos karalystės žemėse, kad neatrodytų, jog jie nelygūs teisių atžvilgiu, kai juos jungia tai, jog jie yra vienos karūnos pavaldiniai. [...]

Kiekvienas, kuris, priėmęs šventąjį katalikų tikėjimą, gėdingai nuo jo pasitrauks arba kuris atsisakys jį priimti, neprivalo naudotis jokiomis šių teisių.

D šaltinis *(1403 m. popiežiaus Bonifaco IX bulė Vokiečių ordino magistrui)*

Šventasis Tėvas su širdgėla sužinojo iš Lenkijos karaliaus skundo, kad ordinas, užuot gynęs ir padėjęs karaliui ir naujakrikštams[3], nuolat be jokios priežasties kamuoja karu ir daro nuostolius [...]. Popiežius [...] uždraudžia bet kokiu pretekstu skriausti ir daryti asmeninius ir daiktinius nuostolius karaliui, Lietuvos miestams, žemėms ir vietovėms, taip pat minėtų žemių naujakrikštams.

26. Nurodykite tris pagrindines mintis, kurias popiežius Jonas XXII išsako savo laiške (A šaltinis).

Juodraštis

1. .....
2. .....
3. .....

(3 taškai)

[2] visokeriopa – wszechstronne – всемерное
[3] naujakrikštai – nowo ochrzczeni – новокрещенные

27. Kodėl Šventosios Romos imperijos imperatorius priėmė sprendimą, kuris pavaizduotas B šaltinyje? Kuo popiežiaus Jono XXII pozicija skyrėsi nuo imperatoriaus pozicijos?

Juodraštis

.....

.....

.....

(2 taškai)

28. Apibūdinkite Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino požiūrį į Lietuvos krikštijimą. Nurodykite dvi šalies vidaus aplinkybes, kurios trukdė Gediminui tai įgyvendinti.

Juodraštis

Apibūdinimas .....

.....

1. .....

2. .....

(3 taškai)

29. Kurią bajorų teisę užtikrino C šaltinyje minima Jogailos privilegija? Remdamiesi žiniomis, nurodykite prievolę, kurią bajorai turėjo atlikti valdovui.

Juodraštis

Teisė .....

Prievolė .....

(2 taškai)

30. Remdamiesi žiniomis, nurodykite dar dvi privilegijas, kurias suteikė Jogaila. Kiekvieną iš jų trumpai apibūdinkite.

Juodraštis

Privilegija ..... Apibūdinimas .....

.....

Privilegija ..... Apibūdinimas .....

.....

(4 taškai)

31. Kokias dvi pagrindines mintis popiežius Bonifacas IX išsakė savo bulėje (D šaltinis)?

Juodraštis

1. .....

2. .....

(2 taškai)

32. Apibūdinkite politinę ir kultūrinę krikšto priėmimo reikšmę Lietuvai.

Juodraštis

Politinė .....

.....

Kultūrinė .....

.....

(2 taškai)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Grafas Georgas Karlas fon Nošticas apie Vienos kongresą)*

Iš tolo gali atrodyti, kad viskas čia turi prasmę, viskas labai svarbu; kiekviena diena atneša ką nors naujo, kiekvienas susirinkimas, kiekviena diskusija nušviečia reikalus nauja šviesa. O iš tiesų yra ne taip, kuo toliau į mišką, tuo daugiau medžių. [...] Svarbiausi šio puikaus kongreso rezultatai bus ne kas kita kaip masinis sielų išpardavimas [...]. Visa, kas vyksta dabar, nė kiek ne geriau už tai, ką padarė Napoleonas, nes vėl ir vėl klimpstama į tą patį egoizmo, asmeninių interesų ir siauraprotiškumo liūną. Politika, kurią vykdo ministrai, piktavališkos vidutinybės, apvilia, nes jie veikia, vedami vien savo asmeninių interesų, neatsižvelgdami į liaudies nuomonę.

B šaltinis *(1814 m. karikatūra „Aukštai kilęs, žemai pulsi“)*

C šaltinis *(Europa po Vienos kongreso)*

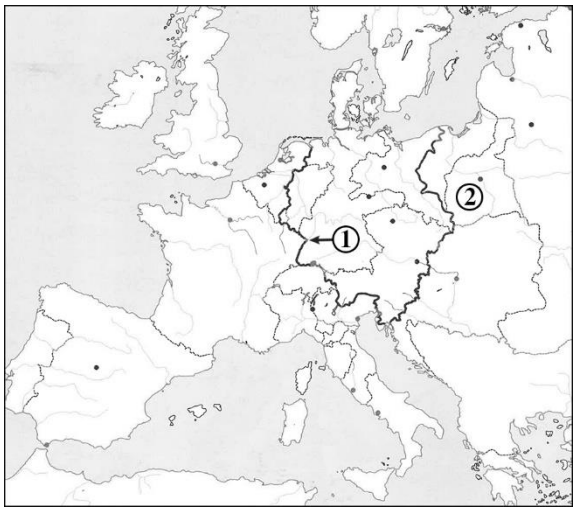

D šaltinis *(Iš Raimundo Lopatos knygos „Tarptautinių santykių istorija“, 2001 m.)*

Kongrese pirmaisiais smuikais grojo Austrija, Didžioji Britanija, Prūsija, Rusija ir tam tikra prasme Prancūzija. Jos surentė gana taikingą Europą: didžiosios valstybės tarpusavyje nekariavo keturiasdešimt metų, o pasibaigus Krymo karui – dar šešiasdešimt. Kaip pavyko tai pasiekti?

Žvelgiant pro geopolitinius akinius, didysis penketas turėjo ir bendrybių, ir skirtumų. Didžioji Britanija ir Rusija buvo Europos pakraščių didžiosios valstybės, plečiančios interesų ratą už žemyno ribų. Pirmõsios akiratyje atsidūrė okeaninė geopolitinė erdvė, antrõsios – azijinė. [...] Prancūzija ir Austrija buvo žemyninės valstybės, iš esmės neturinčios gyvybinių interesų už senojo žemyno ribų. Jų įtakos orbitos pynėsi XIX šimtmečio audrų epicentruose Vokietijoje ir Italijoje. [...] Niekas nepastebėjo, kad penktoji koncerto [t. y. kongreso] dalyvė, Prūsija, gavo unikalią progą konsoliduotis ir augti.

33. Nurodykite dvi priežastis, kodėl A šaltinio autorius skeptiškai vertino Vienos kongresą.

Juodraštis

1. .....

2. .....

(2 taškai)

34. Nurodykite pagrindinę karikatūros mintį ir įvardykite tris Napoleono imperijos žlugimo priežastis.

Juodraštis

Mintis .....

Priežastys:

1. .....

2. .....

3. .....

(4 taškai)

35. Remdamiesi žemėlapiu, įvardykite po vieną teritoriją, kuri po Vienos kongreso atiteko Austrijai, Prūsijai ir Rusijai. Įvardykite valstybių susivienijimą, kuris žemėlapyje yra apibrėžtas linija, pažymėta skaičiumi 1. Nurodykite skaičiumi 2 pažymėtos teritorijos pavadinimą.

Juodraštis

Austrijai .....

Prūsijai .....

Rusijai .....

1 – .....

2 – .....

(5 taškai)

36. Kokias dvi skirtingas Europos šalių geopolitinės raidos tendencijas išskiria D šaltinio autorius?

Juodraštis

1. .....

.....

2. .....

.....

(2 taškai)

37. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, nurodykite dvi teigiamas ir dvi neigiamas Vienos kongrese priimtų sprendimų pasekmes Europos politinei raidai.

Juodraštis

Teigiamos pasekmės:

1. .....

2. .....

Neigiamos pasekmės:

1. .....

2. .....

(4 taškai)

38. Nurodykite du XIX a. įvykius, kurie pakeitė Vienos kongrese nustatytas valstybių sienas.

Juodraštis

1. .....

2. .....

(2 taškai)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Iš Valterio Lakero knygos „Europa mūsų laikais, 1945–1992“)*

Po Antrojo pasaulinio karo į etninius sumetimus[4] bemaž neatsižvelgta: niekam nerūpėjo, ko nori vietiniai gyventojai; svarbiau už viską buvo jėgų pusiausvyra, Vakarų ir Rytų santykių motyvas. Paaiškėjus, kad Sovietų Sąjunga turėsianti lemiamos įtakos visai Rytų Europai, pasauliui pasidarė beveik nesvarbu, ar siena tarp Lenkijos ir Čekoslovakijos arba tarp Vengrijos ir Rumunijos atitiksianti etninę ar kokią kitą liniją. Sovietų Sąjunga paprastai stengdavosi, kad tokie konfliktai būtų greitai išspręsti. Tuo nenorime pasakyti, kad teritorinių ginčų sprendimai, neparemti etniniu pamatu, turėjo būti neteisingi ir ciniški. Rytų Europos ir Balkanų etninis žemėlapis buvo toks, kad paprastas naujų sienų pažymėjimas ne visuomet galėdavo atkurti teisingumą.

B šaltinis *(Prancūzų karikatūra „Kaukaziečio šokis“, 1950 m.)*

Šalių pavadinimai: Lenkija, Baltijos šalys, Bulgarija, Rumunija, Vengrija, Kinija, Vokietija, Prancūzija. Balalaikomis groja prancūzų komunistai.

C šaltinis *(Europa po Antrojo pasaulinio karo)*

D šaltinis *(Iš Roberto Kagano knygos „Apie rojų ir galią: Amerika ir Europa naujojo pasaulio tvarkoje“, 2004 m.)*

Antrojo pasaulinio karo pabaigoje daugelis įtakingų amerikiečių vylėsi, kad Europą galima atkurti kaip „trečiąją jėgą“ pasaulyje, pakankamai stiprią, kad atsilaikytų prieš Sovietų Sąjungą, o tai leistų Jungtinėms Valstijoms pasitraukti iš Europos. [...] Tomis pokario dienomis prezidentas Haris Trumenas net įsivaizdavo pasaulį, kuriame Londonas ir Maskva konkuruoja dėl įtakos, o Jungtinės Valstijos veikia kaip „nešališkas teisėjas“. Tačiau tada britų vyriausybė leido aiškiai suprasti, jog ji nepajėgia toliau tiekti ekonominės ir karinės pagalbos Graikijai ir Turkijai, kurią šios iš jos gavo po karo. [...] Europa tapo priklausoma nuo Jungtinių Valstijų ir dėl savo, ir dėl pasaulio saugumo. Prancūzija ir Britanija nesusižavėjo nepriklausomo Europos bloko, „trečiosios galios“, idėja, nes baiminosi, jog tai bus dingstis[5] Amerikai pasitraukti iš Europos. Vėl joms tektų vienoms stoti prieš Vokietiją, o dabar dar ir prieš Sovietų Sąjungą. [...] Tad nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos ir per vėlesnį pusšimtį metų Europa tapo strategiškai priklausoma nuo Jungtinių Valstijų.

[4] sumetimai – motywy, przyczyny – соображения, мотивы
[5] dingstis – powód – предлог

39. Remdamiesi A šaltiniu, nurodykite, kaip buvo nustatytos pokario valstybių sienos. Pateikite dvi tokios politikos priežastis.

Juodraštis

.....

Priežastys:

1. .....

2. .....

(3 taškai)

40. Nurodykite dvi karikatūros mintis. Kiekvieną mintį pagrįskite karikatūros turiniu.

Juodraštis

1 mintis .....

Pagrindimas .....

2 mintis .....

Pagrindimas .....

(4 taškai)

41. Nurodykite dvi priežastis, lėmusias žemėlapyje pavaizduotas valstybių sienas. Įvardykite žemėlapyje skaičiumi 1 pažymėtą liniją.

Juodraštis

Priežastys:

1. .....

2. .....

Skaičiumi 1 pažymėta .....

(3 taškai)

42. Kaip po Antrojo pasaulinio karo pasikeitė žemėlapyje skaičiumi 2 pažymėtos valstybės vakarinės ir rytinės sienos?

Juodraštis

Vakarinės sienos .....

.....

Rytinės sienos .....

.....

(2 taškai)

43. Remdamiesi D šaltiniu, nurodykite, kokio tikslo po karo siekė amerikiečiai Europoje. Pateikite dvi priežastis, kodėl nepavyko jo įgyvendinti.

Juodraštis

Tikslas .....

Priežastys:

1. .....

2. .....

(3 taškai)

44. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, keturiais teiginiais paaiškinkite, kaip pasikeitė politinė padėtis Europoje po Antrojo pasaulinio karo.

Juodraštis

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

(4 taškai)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis *(Ištrauka iš LKP ideologinio sekretoriaus Antano Barkausko kalbos LKP CK plenume apie pavojingus reiškinius kultūros gyvenime, 1972 m.)*

Mūsų šalyje, taip pat ir Lietuvoje, įsitvirtino gera politinė ir moralinė pagarbos žmogui, deramo jo darbo vertinimo, visapusiško pasitikėjimo ir rūpinimosi juo atmosfera. Tačiau kai kas pamiršta, kad tai įpareigoja būti ypač reikliu sau ir kitiems bendradarbiams, būti griežtai principingu, nenuolaidžiauti, visiškai atsakyti už tai, ką tu darai ir ką daro tavo draugai. Tokio atsakingumo kol kas trūksta.

Tai liudija ir antivisuomeninio pobūdžio įvykiai Kaune, kurie, kaip žinoma, yra tinkamai įvertinti. Šie įvykiai dar kartą parodė, kad tarp kriminalinio ir politinio nusikaltėlio – nedidelis skirtumas, o kartais jis ir visai gali pranykti. Mes matome, kaip priešiški, nacionalistiniai elementai mėgino savo antitarybiniams tikslams panaudoti anarchistinius, nedisciplinuotus, politiškai nesubrendusius elementus. Tai skatina mus dar labiau sustiprinti kovą su bet kokiais mūsų moralės principų pažeidimais, su bet kokia buržuazinės ideologijos ir buržuazinio gyvenimo būdo įtaka. Čia negali būti jokių kompromisų.

B šaltinis *(Ištrauka iš knygos „Lietuvos naikinimas ir tautos kova (1940–1998)“)*

Mindaugas Tomonis raštu atsisakė restauruoti Kryžkalnyje kolaborantų pastatytą paminklą „Tarybinei armijai išvaduotojai“. Atsisakydamas paaiškino, kad šis darbas jam nepriimtinas, nes yra nesuderinamas su lietuvių kataliko pažiūromis. Instituto kadrų skyriaus viršininkė, kuri ir pagal savo pareigybę buvo čekistų informatorė, M. Tomonio raštą perdavė KGB. Po kelių dienų nuvežė žmogų į Vilniaus psichiatrijos ligoninę, esančią Vasaros gatvėje. Be jokių tyrimų iškart nustatyta „diagnozė“ – lėtinė šizofrenija. „Gydė“ insulinu. Po kiekvienos injekcijos gydytoja klausdavusi, ar Tomonis tebemanąs, kad Lietuva 1940 m. buvo okupuota.

C šaltinis *(Religinių apeigų kitimas (proc.) 1957–1985 m.)*

Metai	Krikštas	Santuoka	Laidotuvės
1957	81,9	60,7	78
1961	68,5	50	69
1965	59,2	35,6	59,4
1970	44,6	29,9	51,3
1975	46,9	26,9	45,5
1980	42,5	23,7	36,7
1985	34	20	33

D šaltinis *(Domo Cesevičiaus, paskutiniojo Lietuvos tautininkų sąjungos pirmininko, atsakymai į LTSR Valstybės saugumo komiteto darbuotojų iškeltus klausimus, 1972 m.)*

Socializmas pagal savo esmę yra: daugiau laisvės žmonėms, daugiau lygybės žmonėms, mažiau prerogatyvų valdantiesiems, o daugiau teisių valdomiesiems, mažiau valdžios valstybei, o daugiau valdžios visuomenei, kad mažiau būtų spaudimo ir prievartos žmonėms.

Tarybų Sąjungoje gyvenu jau daugiau kaip 30 metų. Mano tarybinės santvarkos stebėjimai, tarybinės tikrovės reiškinių bei faktų analizė, deja, manęs neįtikino, kad tarybinė santvarka bent politine-teisine-moraline puse būtų konkrečiau priartėjusi prie paminėtų socializmo principų įgyvendinimo. Monopolinė valdžios kontrolė, taikoma politinei minčiai, spaudai, informacijai, kultūros veiklai, mokslui, o ypač visuomeniniams mokslams, labai suvaržo laisvą diskusiją – tą pagrindinę sąlygą ir galimybę ieškoti tiesos, komplikuoto gyvenimo klausimams iškelti, geresniems sprendimams surasti.

45. Koks įvykis, Kaune sukėlęs neramumų, aprašytas A šaltinyje? Įvardykite šį įvykį ir nurodykite dvi skirtingas jo interpretacijas to meto visuomenėje.

Juodraštis

Įvykis .....

1 interpretacija .....

.....

2 interpretacija .....

.....

(3 taškai)

46. Dėl kokios katalikiškos nuostatos M. Tomoniui buvo nepriimtinas sovietinio paminklo restauravimo darbas? Paaiškinkite, kodėl ši nuostata kirtosi su reikalavimu restauruoti paminklą.

Juodraštis

Katalikiška nuostata ..... Paaiškinimas .....

.....

.....

(2 taškai)

47. Kodėl M. Tomonis buvo nuvežtas į psichiatrijos ligoninę?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

48. Kaip sovietų valdžia aiškino visuomenei 1940 m. birželio 15 d. įvykius Lietuvoje? Kokį poveikį šis aiškinimas ilgainiui padarė didžiajai daliai visuomenės?

Juodraštis

Valdžios aiškinimas .....

.....

Poveikis .....

.....

(2 taškai)

49. Kokią tendenciją atspindi lentelėje pateikta statistika? Nurodykite dvi šios tendencijos priežastis.

Juodraštis

Tendencija .....

Priežastys:

1. .....

.....

2. .....

.....

(3 taškai)

50. Dviem teiginiais paaiškinkite, kodėl D šaltinyje apibūdintas socializmas neatitiko tikrovės. Nurodykite Sovietų Sąjungoje įdiegto socializmo pagrindinį ekonominį ir pagrindinį politinį bruožą.

Juodraštis

Paaiškinimas:

1. .....

2. .....

Ekonominis bruožas .....

Politinis bruožas .....

(4 taškai)

51. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, apibūdinkite dvigubos moralės sąvoką ir paaiškinkite, kaip dviguba moralė sovietmečiu veikė Lietuvos politiniame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime.

Juodraštis

Dviguba moralė – .....

.....

Politiniame gyvenime .....

.....

Socialiniame gyvenime .....

.....

Kultūriniame gyvenime .....

.....

(4 taškai)

Naudoti šaltiniai

Mindaugas Tamošaitis, *Istorijos vadovėlis*, I dalis, Baltos lankos: 2011.
Laikas, istorijos vadovėlis 11 kl., II dalis, Briedis: 2010.
Lietuvos ir pasaulio istorija, dokumentų rinkinys aukštesniųjų klasių moksleiviams, 2006.
Alfredas Bumblauskas, *Senosios Lietuvos istorija 1009–1795*, R. Paknio leidykla: 2005.
Žemė ir laikas, Briedis: 2003.
Istorija 3, Baltos lankos: 1995.
Naujųjų amžių istorijos kontūriniai žemėlapiai, Kronta: 2000.
Raimundas Lopata, *Tarptautinių santykių istorija: paskaitų konspektai*, Lietuvos istorijos instituto leidykla: 1997.
Walter Laqueur, *Europa mūsų laikais 1945–1992*, Amžius: 1995.
Kelly Rogers, Jo Thomas, *History 20th Century World The Cold War*, Pearson: 2008.
XX amžiaus istorijos kontūriniai žemėlapiai, Kronta: 2000–2005.
Robert Kagan, *Apie rojų ir galią: Amerika ir Europa naujojo pasaulio tvarkoje*, Eugrimas: 2004.
Lietuvos kultūra sovietinės ideologijos nelaisvėje 1940–1990, LGGRTC: 2005.
XX amžiaus Lietuvos ir pasaulio istorija, Briedis: 2009.
Lietuva 1940–1990, LGGRTC: 2007.
Dokumentų rinkinys. XX amžius, Kronta: 2002.